

ב: שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא

ו א מ"י פ"כ מהלכות
מכירה הלכות ד ועיין
בהשגות ונ"מ סמך עיין
פנ תוס' ע"מ ס' רכב
ספיקו א:

רבינו הגאון

ואמרו אי הכי נשאל
למוכר למי מהן מוכר
וממי קבל דמיה ושנינו
באומר לא ידעתי ואמר
ששנינו תבעה ממני
לקנותה ואמרתיה להן מי
שיתן לי דמיה הרי היא
מכורה ונתן לי א' מהן
דמים והא' השליך תבעת
לפני ולקחו הטלית ואינו
יודע מי מהן שנתן ומי
שהשליך כגון זה שנינו
שנתן נשבעין וחולקין.
וכיון שא' הוא שקנה והא'
טוען בשקר וחזי הנא
שנתן ושבעין ונולד
מכלל דבאי תנא לא
חייש לשבועת שורא של
אחד מהן. מהני דלא
כבן ננס דאי בן ננס
הוא חייש וקחי שיהו
נוטלין בלא שבועתו. דברי
בן ננס הן בשבועות
פרק כל הנשבעין שבתורה
הלכה וחזוני על פסק.
ודחינן אפי' תימא בן
ננס [הכא] איכא למימר
דלמא תרוייהו בחדא
אגבהו וה"ה בקנייתא
שניהו כא' קנאוה ואין
ביניהן שבועת שורא. תוב
אמרו לימא מהני דלא
הטובטל בספק חולקין ממון
שבועה דהני שור שנגח
את הפרה ונמצאת עוברת
בצדה וכו'. ואמרו בגמ'
אריי אמר שמואל זו
דברי סומכוס אבל חכמים
אומרים זה כלל [גדול]
ברין המוציא מחבירו
עליו הראיה. תנא נמי
הכי שור שנגח את הפרה
ונמצא עוברת בצדה
ואינו יודע אם עד
שלא נגחה ילדה ואם
משנחנה ילדה משלם
ח"ו לפרה ורביע נזק
לולד דברי סומכוס וחכמי
המע"ה. ואמרו אלא מאי
מהני אינה כסומכוס
אלא כרבנן אמאי נשבעין
והא המוציא מחבירו
היכא תפיס חד ואיך
טועין עליה אמור רבנן
המע"ה. הכא דתרוייהו
תפיס לה אמר רבנן
חולקין בשבועה. אלא
אי אמרת סומכוס השתא
ומה התם דלא תפיס
תרוייהו וכו'. דברי רבה
בר [רב] הונא דאמר אמר
סומכוס אפי' ברי וברי
בהמליף פה בחמור
כפי השואל את הפרה
ודברי ר' חייא בר אבא
אמר סומכוס אפי' ברי
וברי כרבה בר [רב] הונא
בסוף פ' המניח את הכר.

אי תנא מציאה. משום דמורה ואמר חזרתי לאו מידי חסר לכך
תפיס אע"ג שיודע שחזרו מאלה ורמו רבנן שזוהי עליה כדי
שיפרוש אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי שאם יודע שחזרו קנאה
לא היו תפיס ומדמית בה סבור שלו הוא ונתרצה המוכר כדמסיק
לקמן דנקיט זוזי מתרוייהו אימא לא
ישבע דמשום שזוהי לא יפרוש שהרי
סבור הוא לומר אמת קמ"ל דאפ"ה
ישבע והיכא שודאי אינו סבור לומר
אמת כגון דקא טועין כל אחד אני
ארגמיה שאחד מהן טוען שקר
בזמנא או כגון שנים אדוקין בשטר
דלקמן (דף טז). התם פשיטא דיתלוקו
בשזוהי דע"י שזוהי ודאי יפרוש
דחשיד אממונא לא חשיד אשזועתא:
ולחזי זוזי ממאן נקט. פרש"י
נשאל למוכר ואע"ג דאין
המוכר נאמן כשאין מקחו צידו כדאי'
בעשרה יוספין (קדושין דף עג: ושם ד"ה
ד"ה) ה"מ דנקיט מתרוייהו אבל
בדנקיט מחד נאמן אפילו אין מקחו
צידו ורגסינן בחר הכי ולא ידעינן
בשאל למוכר ואע"ג דאין
וזחנס דחק לפרש כן דהכא פריך
ספיר דאע"ג דאין מקחו צידו נאמן
הוא כעד אחד ואמאי שניהם נשבעין
אזתו שהמוכר מסייעו ופטר משזוהי
ואיך ישבע שזוהי דאורייתא והשתא
גרס ספיר ולא ידע דאי ידע היה
נאמן כעד אחד ומיהו ה"מ לשנויי
דליתיה קמן דנשייליה ור"י מפרש
דנשאל להם ממני קבל המוכר המעות
שאין לנו חושדין אותן לשקר זוה
לומר נחמי והוא לא נתן וגם הם
אינם חלוקים אלא למי נתרצה המוכר
אבל בנתינת המעות אינם חלוקין:
לימא מהני ד"ה כבן ננס. מלינו
למימר ידוע שפיר דמתני'
אפשר דתרוייהו צדדי אגבהו
ומ"מ פריך שיתלוקו בלא שזוהי אחרי
שאפשר בלא ליהי שזוהי שורא ומשני
התם ודאי איכא שזוהי שורא:
התם ד"ה תפיס תרוייהו. כ"ה
האחד ואע"ג דאפי' צעומדת
באגס אית להו לרבנן המוליא מחזירו
עליו הראיה מ"מ מקרי האחד
תפיס מחמת חזקת מריה קמא ואית דגרס התם דחד מינייהו הוא:
היכא דאיכא דררא דמונא. פירוש שצנא טענותיהם יש ספק
לצ"ד דיש לאחד תביעה על חזירו בלא טענות כגון
צבור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) ומתליף פרה בחמור^(א) אחרי
שהספק נולד מעצמו דין הוא שיתלוקו אפילו בלא שזוהי:
ומה התם דאיכא דררא דמונא. ואיכא למימר כולה דמר.
לא פריך אלא אי סומכוס ס"ל כרבנן דבן ננס ללא
חיישי לשזועת שורא דלבן ננס אדרבה היכא דאיכא למימר כולה
דמר פלגי בלא שזוהי משום דאיכא צודאי שזועת שורא:
ומה התם דאיכא דררא דמונא. בפרק ח"ה (ב"ב דף קה. ושם)
גבי ארצה דאמר רב נחמן כל דאלים גבר פריך מהמתליף
פרה בחמור דיתלוקו ומשני התם איכא דררא דמונא ולא פריך
ומה התם דאיכא דררא דמונא ואיכא למימר כולה דמר יתלוקו גבי
ארצה דאיכא למימר דתרוייהו הוא ואין חולקין אלא כל דאלים גבר
כדפריך הכא היינו משום דלענין חלוקה סדרת דררא דמונא
היא טובה מאחר שספק גמור הוא בלא טענות דין שיתלוקו אבל
ארצה אע"ג דאפשר דתרוייהו היא כיון דליכא דררא דמונא ואין
אוחזין היו דינא כל דאלים גבר אבל לענין שזוהי אין מועיל סדרת
דררא דמונא לחלוק בלא שזוהי אחרי שהיא צודאי של אחד
מהם סדרת הוא שיתלוקו בשזוהי אולי יודה אחד מהם:
התם

דאי תנא מציאה הוה אמינא מציאה הוא
דרמו רבנן שבוועה עליה משום דמורי ואמר
חבראי לאו מידי חסר בה איול אתפיים ואתפליג
בהדיה אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי
אימא לא ואי תנא מקח וממכר^(ב) הוא דרמו
רבנן שבוועה עליה משום דמורי ואמר חבראי
דמי קא יהיב ואנא דמי קא יהיבנא השתא
דצריכא לדידי אשקליה אנא וחבראי ליוול
למרה ליובן אבל מציאה דליכא למימר הכי
אימא לא צריכא מקח וממכר^(ג) ולחזי זוזי ממאן
נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה
ומחד בע"כ ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי
דאי בן ננס האמר^(ד) כיצד אלו ואלו באין לידי
שבועת שורא אפילו תימא בן ננס התם ודאי
איכא שבועת שורא הכא איכא למימר דליכא
שבועת שורא אימור דתרוייהו בהדי הדדי
אגבהו לימא מהני דלא כסומכוס דאי
כסומכוס האמר^(ה) ממון המוטל בספק חולקין
בלא שבועה ואלא מאי רבנן הא אמרי המע"ה
האי מאי אא"ב רבנן התם דלא תפיס תרוייהו
אמרו רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה הכא
דתרוייהו תפיס [פלגי] לה בשזוהי אלא אי
אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפיס
תרוייהו חולקין בלא שזוהי הכא דתרוייהו
תפיס לה לא כ"ש אפי' תימא סומכוס כי אמר
סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר
^(ו) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס
אפילו ברי וברי מאי איכא למימר אפי' תימא
סומכוס כי אמר סומכוס היכא דאיכא דררא
דמונא אבל היכא דליכא דררא דמונא לא
ולאו קל וחומר הוא ומה התם דאיכא דררא
דמונא למר ואיכא דררא דמונא למר
ואיכא

דמורה ואמר. מורה היתר לעצמו לאחוז זה בלא משפט: **לאו מידי**
חסר. אינו מפקיד כלום בנכס בזה לו ואף בלא תורה: **אבל מקח**
וממכר דליכא למימר הכי. ואע"ג שזה גם הוא נתן את המעות
למוכר כדאוקמינן לקמן דנקט מתרוייהו חד מדעתיה וחד בע"כ
וכשיתלוקו יטול זה חצי מעותיו וזה
חצי מעותיו אפ"ה חסרון הוא אלא
דאי לא הוה לריך לה לא הוה מהדר
אצתרה למזנה וזה שצא לחלוק וליתן
חצי דמים שלא כדין ממסרו: **דמי קא**
יהיבנא. דמים אני רוצה ליתן: **אבל**
מציאה דליכא למימר. חזרי ילך
וימנא אחרת זה ודאי ממסרו ממון:
ולחזי זוזי ממאן נקט. נשאל את
המוכר ממני קיבל דמיה דתניא
בקדושין (דף עג:.) נאמן בעל המקח
לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי.
ואע"ג דמסיים צ"ה שמקחו צידו אבל
אין מקחו צידו אינו נאמן שלא נתן
לצ' לדבר כל כך להיות זכור מאחר
ששניהם חזרו אחריהם צפיקוק דמיה
הא אוקמינא התם דנקט זוזי
מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בע"כ
כיוון דלא עליה רמיא לאסודי לא דק
כולי האי להיות מזהר משהלכו מלפניו
הי מדעתיה והי בע"כ אבל היכא דלא
קיבל דמים אלא מחד מידכר דכיר
ליה: **לא צריכא דנקט זוזי מתרוייהו.**
ה"ג ולא ידעינן מהי מדעתיה ומהי
בעל כורחיה. ולא גרסי' ולא ידע דאפי'
ידע צו אין המוכר נאמן משהלכו
כדמוקי התם: **מסני'.** דמשבע
לתרוייהו וחד משבע לשיקרא: **דלא**
רבנן ננס. במסכת שבועות (דף מה.)
גבי חנוני על פנקסו: **אלו ואלו.** באין
לצ"ד על מנת לישבע אחד מהם
לשואל אמר בעל הבית לחנוני תן לבני
חטים צדינך ועלי לשלם או לפועלים
בסלע מעות שאני חייב בשכרם ועלי
ליתן סלע הוא אומר נתמי והוא אומר
לא נטלתי ושניהם תובעין את צע"ה:
שניהם נשבעין ונוטלין מצעל הבית
אמר בן ננס כיצד אלו ואלו באין לידי
שזועת שורא אלא שניהם נוטלין
בלא שזוהי: **אימור צדדי הדדי**

אגבהו. למציאה וכל אחד ואחד סבור אני הגבתיה תחילה וכולה
שלי וכי משתבע על חליה קושטא משתבע. ולענין מקח וממכר
נמי שמה לשניהם נתרצה: **כסומכוס.** צבצא קמא גבי שור שנגח
את הפרה ומנאל עוברת צדדה (דף מו.). עליו הראיה. צעדים
ואי לא לא גבי מידי והכא חולקין [בשזועה]: **ה"ג** אי אמרס
בשלמא רבנן הסס דלא ספסי תרוייהו אמור רבנן כו' הכא דספסי
תרוייהו פלגי בשזועה אלא אי אמרס סומכוס ומה הסס דלא
ספסי תרוייהו אמר סומכוס פלגי בלא שזועה הכא דספסי
תרוייהו לא כל סין: **תרוייהו ספסי.** ואין כאן מוציא מחזירו:
שזועה פלגי לה. כיון דמחסר גזוינא צמה שחזירו תופס
דהאי תפיס כולה והאי תפיס [בכולה]^(א) לא קיס להו לרבנן
להוציא ממון מחזקתו כדדי כלאמרי' התם לרבנן דצעי ראייה
הצריכוס שזועה: **שמא ושמא.** כי התם דקחני נמאל עוברת
צדדה ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה אם משילדה נגחה
ולא מת הולד מחמת הנגיחה אלא מאליו וכיון דכל חד שמה
טועין ליכא למרמי עלייהו שזועה: **דרבה בר רב הונא.** בפרק
השואל לקמן (דף קה. ק.) **דררא דמונא.** חסרון ממון. שאם
יפרע זה שלא כדין היו חסרון ממון ואם נפטרנו שלא כדין
נמנא זה חסר ולד פרתו: **ומה הסס דאיכא דררא דמונא**
כו'. איזה מהן שמפסיד החצי שלא כדין אתה מחסרו ממון:
ואיכא

(א) קדושין עד. ט. שזועת
מה. א. ב"ק לה: וש"ס.
(ד) שם לה: [ע"ש] (דף
מו.) לקמן ק. ט. (ש"ס).
(ו) לקמן ק. א.

הגהות הב"ח

(א) נ"ב ופי' תנא מקח
וממכר ה"א התם הוא
דנמו:

מוסף רש"י

ולחזי זוזי ממאן נקט.
קא ס"ד שלא קיבל מעות
אלא מאחד מהם, הא ודאי
מדכיר דכיר זוזי דמאן קיבל
(קדושין עד.). כיצד אלו
ואלו באין לידי שבועת
שורא. כאן לביד לישבע
שבועת שורא מביניהם,
ליתבחה דאפי' משקר
(שבועות מה.). אמר
סומכוס אפילו ברי
וברי. דשניהם טוענים
טענת ברי ואפילו הימ
דנבעט טוען כרי לי שאני
חייב ואפילו הכי כיון דלגי
דינא מספקא מאן קאמר
קושטא חולקין (ב"ב לה.).